

KRISKÓ EDINA

A Közbiztonságtól a Rendőrakutyaig – rendőrségi lapok a második világháborúig¹

A következőkben a huszadik század első felének magyar rendőrségéről szeretnék szólni, mégpedig a rendőri lapok szemléjekor talált korabeli írások alapján.² A sajtó mindenképpen jó terepe a vizsgálódásnak, hiszen amikor szakmai lapok indulnak – s ezt a lapok hitvallásai, küldetésnyilatkozatai igazolni fogják –, ott van mögöttük a szándék, hogy alakítsák a szervezetről, a rendőri hivatásról kialakult képet. Tevékenységük célkeresztjében az ismeretterjesztés, a rendőri működés szakmai színvonalának emelése, identitásformálás és egyfajta közönsben osztozás megvalósítása áll.

A Közbiztonság

Mi sem példázza ezt jobban, mint az első rendőri szaklap, az 1869-ben megjelent *Közbiztonság* (1869–1870), amely magát rendészeti elméleti és tapasztalati ismereteket közvetítő szakközlönyként határozta meg. A lap azzal a vállalással indult, hogy a külföldi és hazai rendőri szakmába vágó híreket könnyen érthető és érdekesítő leírásban találja.

„*Ki nem ismeri nagy horderejét ezen szónak: »előre«.* – *A nemzetek ugyanint egyesek céljainak kivására buzditóbb szó, – rövidebb program nem képzelhető. E szó leend jelszavunk!*”³

A cél nemes, a vállalkozás azonban hamar elhal, hiszen a lap összetűzésbe keveredik a főkapitánnyal, *Thaisz Elekkel*, aki kilátásba helyezi a teljes szerkesztőségi gárda lecsukását. A küzdelem a rendőrség és a sajtó között vé-

¹ A tanulmány az MRTT Biztonságpolitikai tagozatának *XX. századi magyar rendőrség a korabeli sajtó és tömegművelés tükrében* című konferenciáján elhangzott előadásom szerkesztett változata.

² A rendőrségi sajtóorganumokról való tájékozódáshoz a kiindulási alapot a Magyar Országos Levéltár gyűjteményének K-150 jelzetű általános belügyi iratanyagai, illetve az Országos Széchényi Könyvtár (OSZK) mikrofilmárában hozzáférhető egyes rendőri lapok, illetve a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár (FSZEK) gyűjteményében őrzött újságok adták. Nyilvánvalóan nem lehet teljes körű a sajtószemle és sajtóelemzés, ezért az egyes lapok bemutatása főként a lapok indulására, küldetésére, vállalt szakmai feladataira koncentrált.

³ Forster József. *Közbiztonság*, 1869/1.

gúl a rendőrség javára dől el: a rágalmazási perben az esküdtek *Forster József* szerkesztőt 7 : 5 arányban találják bűnösnek. Az ő elítélésével a lap gyakorlatilag meg is szűnik.

Nem csodálkozhatunk, hiszen a főszerkesztő több mint lesújtó képet festett a rendőrség akkori állapotáról: „... *mi tegnap jó volt, ma már rossz, tartahatatlan, a mi egykor kielégítő volt, ma már nem csak hogy elégtelen, de hátrányos is, aki az idővel nem halad, az általa eltapodtatik; és legyen bár az államintézmény, ha szervezete meglazult, és korhadt gépezettel – az ősidők hagyományos hibáival – bir: önmagában összeroskad, semmivé lesz. Ezen a ponton áll hazánkban a rendőrség, mely jelenlegi szervezetében ugyan csak leélte magát, s itt az idő hogy ujjá szülessen [...] Megecsik szívünk e rendőrségnek csufolt intézmény felett, ha szemügyre vesszük annak jelenlegi állapotát: minden megyében, városban más más eljárás a szolgálatban, nem csekély önkényedéssel, basáskodással, – aránytalanság a létszámban a terület nagyságához, s földrajzi helyzetéhez, minden egyöntetiség nélkül a működésben, ruházat és fegyverzetben, hanyagság a kötelesség teljesítésben bátorság nélkül a vész perceiben, – tétovázás, tapogatózás, ügyetlenség ott, hol gyors elhatározás lélekjelenlét, helyes tapintat s szakismeret kívántatnék...”⁴*

A Közrendészeti Lap

Az egy hónappal később *Kolos Lajos* szerkesztésében meginduló *Közrendészeti Lap* (1870–1875) a következőképpen határozta meg a feladatát: „*Parlagon heverő hazai rendészeti szakirodalmunk kiművelését a rendőri törvényhozás és közigazgatás körébe tartozó egyes fontosabb kérdések elméleti fejtegetése által előmozdítani; a rendészet alapelveit a közönség laicus részével is megismertetni, a rendőrség eszméjével a magyar népet megbarátkoztatni (mi célra tanulságos és mulattató tartalmú tárcacikkeket fogunk közölni); továbbá tért nyitva az eszmék megvitatásának, rendőri intézményeink jó és rossz oldalait föltüntetni, a művelt és alkotmányos külállamok rendőri intézményeit megösmertetni, ezeket a mienkkel összehasonlítani, s így hazai rendőrségünk tökélyesbülését lehetőleg elősegíteni; végre a hatósági, községi és rendőri közegeket a fennálló törvények és rendszabályok ismerésére és megértésére vezérelni. [...] Nem törni és zúzni, – hanem csöndesen építeni*

⁴ Országos rendőrség. Közbiztonság, 1869/5., 1. o.

*szándékozunk; minden fölmerülő tárgyat az objectiv tudomány és a rendőrség – nem pedig a politika álláspontjáról fogunk tárgyalni.*⁵

Azt kell mondanom, ennél modernebb, haladóbb szellemű és teljességre törekvő megfogalmazását nemigen találjuk a szaklapok küldetésének és vállalásainak a későbbiekben. A nyelvi megformáltságot kissé aktualizálva egy ma is vállalható küldetésnyilatkozat ez, amelyet bármely, a munkájára igényes rendőri szaklap fenn hirdethetne.

Míg a lap saját rendeltetését igen pozitív célokon keresztül határozza meg, és erős küldetéstudatot sejtet, igen lesújtó véleménnyel van az újságíró szakmáról általában. Az újságírás csapásként, a becsületre, s családi fészekre veszedelmet jelentő foglalkozásként jelenik meg, amely felelőtlenül bánik emberi sorsokkal, nem tiszteli a magánszférát és személyes/családi jó hírnevet. Tendenciózus lejárató tevékenységként jelenik meg a bulvár, amely tárgyában a rendőri működéssel egyező, de irányultságában, érdekeiben szöges ellentéte annak. Maguk a hírlapok a közönségigény kiszolgálóiként ugyancsak eléggé lealjasult üzleti vállalkozásként jelennek meg a lap hasábjain: *„Jaj azon háznak, melyben éles botrány adja magát elő. Azonnal gyülekeznek a journalistika kesejűi (!), kik éjjel nappal ott keringenek. A jegyzeteket gyűjtő csontszedők, kik rég elásott s elfeledt gazt kaparnak el, melyet ők hírlapírói spodium-gyárukban oly értékesen felhasználni tudnak; – és ily ház hosszú időre elveszti nyugalmit, becsületét.*”⁶

A lap közlései a rendőrség–sajtó viszonyt küzdelemként, harcként aposztrofálják, majd új alapokra helyezve, az állam és sajtó szembenállásaként jelenítik meg. Kézenfekvő az érvelés: *„Itt valósággal egyik hatalmasság másikkal áll szemben s minden jó és békés állampolgár csak azt kívánhatja, hogy az állam nyerjen fölényt.*”⁷

A lap azonban a rendészettudomány tartalmához és hivatásához is szolgáltat adalékokat: *„A mi fenyegeti az erényt, a közegészséget, erkölcsöt, vetéseinket, vagyonunkat, életünket, mindezt a közrendészeti tudomány elveinek gyakorlati alkalmazása hárítja el. E tudomány a társadalom boldogítását czélozza az intézmény tagjai oly kötelezettséget vállalnak magokra minek betöltéséhez a lélekismeretes gyakorlásához annyi önfeláldozás kell mint a görög hitrege hőseiben volt. A rendőr feje felett Damocles kardja csügg, mely minden perczen leesséssel fenyegeti – az ő családja a társadalom s otthona a nyilvánosság.*”⁸

⁵ Közrendészeti Lap, 1870/1., 1. o.

⁶ Bódy Imre: A napsajtó titkos rendőrsége. Közrendészeti Lap, 1872/19., 148. o.

⁷ Uo. 149. o.

⁸ Nyílt levél. Közrendészeti Lap, 1873/27., 201. o.

Érdekes megfigyelni, hogy itt a közrendészet a német/porosz hagyományokból induló legszélesebb értelemben vett rendőri működésként (Polizeiwissenschaft, policing) jelenik meg, amikor is a tevékenység mozgatórugója a közjó, közboldogság (Guter Ordnung des Gemeinwesens). A rendőr szerepe társadalomba ágyazott, nyilvános, hiszen közvetlen érintkezésen alapul. A rendőri hivatás felmagasztosul, s önfeláldozást követel, familiáris jellegűt.

A Fekete-féle Rendőri lapok

Fekete Adolf 1882-ben induló lapja, a *Rendőri lapok* (1882–1883) a rendőrség „hasznavehető közege” kívánt lenni heti két megjelenéssel (vasárnap és szerdai napokon). Legfőbb célja az igazságszolgáltatás gyors közvetítésében tapasztalt hiányok kiküszöbölése, a rendőri közegekhez a körözési adatok minél gyorsabb eljuttatása volt (lehetőleg „arczképpel”). Fekete azt remélte, kiadványa elősegíti a körözött személyek mihamarabbi elfogását, az ismeretlen tartózkodási helyek kipuhatolását és a budapesti államrendőrség sürgős nyomozási leveleinek eljuttatását az ország minden szegletébe.

A lap rovatai: *Körözések, nyomozások, Lopott tárgyak, Gazdátlan tárgyak, Eltűnt egyének, Hullá, Törvényesen távollévők, Hadkötelesek, Megsemmisítések, Elvesztett tárgyak, Körözés beszüntetések, Fővárosi rendőri hírek, Eltöloncoltatottak, Kitiltattak a fővárosból, Vidék, Csődök, Csőd megszüntetések, Sürgöny, Idegenek a fővárosban, Vasúti-közlekedési útmutató* (egyértelműen a köröző levelek, Steckbriefe hagyományait követi). Ekkor már létezett a *Rendőri körözvények*, de Fekete úgy látja, az a havi két-három megjelenéssel nem tudja betölteni a hivatását, nem tudja megfelelő gyorsasággal közvetíteni a híreket. A források itt véget érnek, s csak következtetünk arra, hogy Fekete lapjának feladatait átveszi a belső szerkesztésű *Rendőrségi Közlöny*.

A Rendőri Lapok

Fontosabb számunkra azonban az 1894-es év, amely a később többször nevet váltó *Rendőri Lapok* (1894–1939) megjelenését hozza.

„A rendőrség, még csak nem is olyan rég, egyedül harczolt a társadalom eme misztikus osztálya [értsd: a tolvajvilág, a bűnözők – a szerző] ellen. A közönség nem vett részt e harcban, de nem is vehetett részt, mert ehhez alkalma sem volt, nem is buzdították reá, de nem is rendelkezett azokkal az ismeretek-

kel, hogy a veszedelmes ellenféllel felvegye a harcot. A közönség tartózkodólag viselkedett. A rendőrséghez fordult, ha megkárosodott, a rendőrség pedig igyekezett minél jobban eltitkolni eljárását, a mi bizonyos időben érthető is volt. Ma azonban a nyilvánosság korát éljük [...]”⁹

A lap leszögezi, hogy a titkolózásnak immár vége, mert a rendőrség felismerte a közvélemény jelentőségét és a bűnmegelőzésben való részvételének fontosságát. Ismeretterjesztő közléseket szándékoznak közreadni minden számban, s ehhez belföldi és külföldi kriminalistákat kívánnak megnyerni. Másik céljuk a bűnügyi irodalom fejlesztése, fellendítése volt. 1896-tól a Rendőri Lapok a rendőrség hivatalos közlönye. A *Magyar Csendőrrel* való 1896. szeptemberi egyesülés után a lap így tekint a jövőbe: „Programmunk röviden az, hogy terjesszük a szakismereteket, legyünk segítségére a nyomozásnak a bűnesetek felderítésében, tőlünk várható minden eszközzel, azonfelül pedig erős és kitarító szószólói legyünk a magyar közbiztonság őreinek úgy az intéző kormánykörökben, mint a közönséggel és a gyakran igazságtalanul, egyoldalulag ítélő sajtóval szemben.”¹⁰

S bár ekkoriban az egyik legeredményesebbnek tartott főkapitány, *Rudnay Béla* van hivatalban, az 1898. március 12-i vezércikkben *A napi sajtó és a rendőrség* címen *Guthi Imre* arról ír, hogy „*A budapesti magyar királyi államrendőrség ellen a napi sajtó az utóbbi időben valóságos hajsztát indított. Alig mulik el nap, hogy egy-egy kirohanást ne olvassánk a policzia ellen. Fölhangzik a vád, hogy a rendőrség megsérti a személyes szabadságot, nem respektálja a legszentebb jogokat. A nyomozatok vezetésével megbízott egyik rendőrtisztviselő ellen a diffamáló vádak egész légióját hozza föl: szóval a napi sajtó a rendőrséget olyan színben tünteti föl, mint amelynek kebelében napirenden vannak a visszaélések és fájdalom, nem akad a sajtónak egyetlen egy orgánuma sem, amely az igaztalan támadásokkal, a légből kapott vádakkal szemben állást foglalna.*”¹¹

1907. január 27-én, a XIV. évfolyam 5. számától változik a lap elnevezése, innentől *Közbiztonság* címen jelenik meg. Érdekes, hogy míg korábban a sajtó munkatársai voltak a rendőrség legfőbb ellenségei, most a lapolvasók, a közönség is kritika tárgya: „*Sehol úgy rá nem fekszik a napilapok hasábjaira a rendőri riport, mint nálunk. A napi krónika kriminális része a főszerpet viszi az újdonságok sorában. Nem mondhatnók hogy ez valami örvedetes jelenség. Nagyon is jellemző fényt vet nagyközönségünk – izlésére, mely*

⁹ A köz és közbiztonság. Rendőri Lapok, 1894/1.

¹⁰ Rendőri Lapok, 1896/36.

¹¹ A napi sajtó és a rendőrség. Rendőri Lapok, 1898/11., 1. o.

*ilyetén még nagyon is lenső rétegekben mozog. Művészet, irodalom, gazdasági kérdések nem melegítik fel bágyadt érdeklődését.*¹²

A piaci alapon működő sajtó és a hírversenly igen szemléletes metaforáját olvashatjuk 1913-ban: „*A kiadók sajnos, mind úgy festenek, mint valami korzóbeli hölgyalanyok. Csak az a kalap becses, mi nincs másnak, csak az a hír avatódik meg hírré, ami nincs sehol másutt. Felviradt az ugynevezett eredeti hírek fénykora. Azok tudniillik, melyekről nem tud a rendőri hírszolgálat.*”¹³

A Rendőr

S ez az az év, amikor zászlót bont *A Rendőr* (1913–1914). Az új lap megszületésének indoka, mint olvashatjuk, hogy a *Közbiztonság* mindinkább „*magasabb társadalmi s jogi szempontokból van irányítva s inkább csak a jogászbereknek szól s a rendőr apró cseprő dolgaival behatóbban nem foglalkozhatik. Szükség van tehát oly folyóiratra, mely tartalmánál, irányelveinél és irányánál fogva alkalmas legyen egy a rendőr érdeklődésének felébresztésére, mint további önképzésének szakszerű irányítására; valamint arra is, hogy a rendőrt megismertesse, megkedveltesse s közelebb hozza rideg közönségünk szívéhez.*”¹⁴

A Rendőr szeretné lebontani a közönség és a rendőrség között fennálló válaszfalat. Le akarja küzdeni a tömeg azon hangulatát, hogy időnként még a legméltányosabb intézkedéskor is a rendőr ellen fordul. Egyszerű, érthető, igazságnak megfelelő és tanulságos közlések mellett tör lándzsát.

A lapnak azonban igen vegyes a fogadtatása, ezt jelzi a *Népszava* írása is: „*Ha ez az ujság betölti célját, akkor a mi rendőreinket igazán nem fogjuk megismerni. Érzékeny, poétalelkek lesznek, akik az őrszobákon nem kart csavarnak ki, nem melleken térdelnek, nem kardlapoznak, hanem verseket szavalnak és önképzik magukat.*”¹⁵

A Rend

A *Baksa János* és *Horváth István* nevével jelzett *A Rend* (1921–1927) már egy egészen más orgánium, rendészeti, társadalompolitikai és közgazdasági

¹² A Rendőrség és a szenzációk. Közbiztonság, 1908/33.

¹³ Rendőri hírszolgálat. Közbiztonság – Rendőri Lapok, 1913/17., 194. o.

¹⁴ A Rendőr, 1913/1., 1–2. o.

¹⁵ Lapszemle. A Rendőr, 1913/3., 35. o.

napilap. Hite szerint elsősorban a közigazgatási hatóságok, a budapesti és vidéki államrendőrség, a csendőrség, a rendőrtartalék, a folyamórség és vámőrség, valamint a velük karöltve működő állami és társadalmi szervezetek kapcsolatát fogja szolgálni, ápolni és megerősíteni. „*A Rendnek címében benne van a legteljesebb társadalmi harmónia, benne van az egymásra utalt magyarság összeforrása, benne van a katonás szellem, az önfegyelem, az állami és társadalmi biztonság, – amelyek tragikus hiánya szerencsétlen hazánkat vesztébe sodorta s amelyek helyreállítása nélkül a területében és szellemében ép Magyarország helyreállítását el sem lehet képzelni.*”¹⁶

A lap közgazdasági jellegét tükrözi a *Közgazdaság* rovat, az árfolyamok közlése, a vámtarifákhoz kapcsolódó közlések, a pénzügyi és tőzsdei hírek. A *Bűnügyi Körözések Lapja*, az Országos Bűnügyi Nyilvántartó Hivatal Kiadványa, *A Rend* (1923/31.) melléklapjaként jelöli magát. „*A sajtó érdemes munkásai között elég sokan vannak, akik elméjük élet és tolluk hegyét szeretik a rendőrség intézményén köszörülgetni. Szervezetünk a nagy nyilvánossággal ezer szállal van naponkint összekötve, természetesnek találjuk tehát, hogy a napi sajtóval sűrűn van találkozásunk. Még azon sem csodálkozunk, ha a hirszerzés lázában néha félrecsuszik a tolluk. Nem találjuk azonban természetesnek, hogy egyik-másik hirlapíró a komoly, megfontolt kritika terén is sűrűn elcsuszik, ellenséges indulattal bírálhatja a rendőrség ténykedéseit, még pedig legtöbbször ötletszerűen, a való tényállás ismerete és megfelelő szakértelem nélkül.*”¹⁷

Eddigre tehát a rendőrségi sajtósok kétségbe vonják az újságírók tájékozottságát, jóhiszeműségét, szakértelmét, s azt, hogy ők is bizonyos írott és íratlan szakmai-etikai elvek szerint végeznék munkájukat.

A Magyar Detektív

A *Magyar Detektív* (1926–1934) első lapszáma 1926. szeptember 15-én jelent meg. A Magyar Kir. Államrendőrség Detektívtestülete Nyugdíjpótló és Segélyező Egyesületének hivatalos lapja, havi két megjelenéssel, elsején és tizenötödikén. „*Módjával és mértékkel bepillantást engedünk a rendőri nyomozómunka laboratóriumába, foglalkozunk olyan tervekkel és ujitásokkal, amelyek a detektívmunka hatásosabbá és eredményesebbé tételét célozzák,*

¹⁶ A Rend, 1921/1.

¹⁷ A mindentudók. A Rend, 1923/32., 1. o.

*ápoljuk a kapcsolatot a nagyközönség és a rendőrség között, s ugyanakkor, amikor mulattatva neveljük és tanítjuk a testület tagjait, – nevelni és tanítani próbáljuk a nagyközönséget is.*¹⁸

A kulcsszó nyilvánvalóan a módjával és mértékkel, illetve a rendőr szerepe mint népnevelő.

A Rendőr

Következő állomásunk a *Rendőr* (1927–1931), amelynek főszerkesztője, *Markovich Miklós* rendőrtanácsos a következő célkitűzést fogalmazza meg a lap számára: „*Mi nem akarunk és nem is tudnánk irányítói lenni a m. kir. államrendőrség gondolkodásának, törekvéseinek és célkitűzéseinek, de igyekezni fogunk hűséges interpretálói lenni annak, amit testület érez és akar.*”¹⁹

Szerinte „*A jó sajtónak a nemzet szíve dobbanását kell visszaadnia. Vágyait hirdetni, hitét erősíteni. Ezt csak úgy érheti el, állandó szellemi és érzelmi kontaktusban van a nemzettel.*”²⁰

A rendőr társadalmi szerepének értelmezéséről pedig *Miskolczy Ágost*, a budapesti királyi ítélőtábla egyik bírója fest igen határozott képet: „*Mi a rendőr? A városban lakó emberek nagy részére nézve az egyedül látható megtestesülése a törvénynek és a törvény biztosította rendnek. Azóta, hogy a rendőrség állami intézménnyé vált, a rendőr egyúttal ama nagy gépezet egyik kereke, amely a középponti kormányzat irányításával tartja fenn a társadalmi viszonyok összhangját. A városok zsúfolt utcáin éppen úgy, mint a külvárosoknak a fejlődésben visszamaradt területein a társadalmi gépezetnek különösen sok surlódása van. Ezekben a surlódásokban sokszor a rendőr a legelsőfokú törvényes hatóság, tanácsadó és békeszerző szerv, nem ritkán bíró, akinek ajkáról az irgalom szava hangzik el vagy kezében a megtorlás pallosa emelkedik fel.*”²¹

Miskolczy szerint a rendőrségnek le kell mondania arról, hogy minden társadalmi réteg jóindulatát elnyerje, hiszen: „*...minden társadalomban, különösen pedig annak feekén, de nem szükségképpen és kizárólag ott, van egy társadalmi réteg, amely rögtön megmozdul és a társadalmi rend ellen támad,*

¹⁸ Magyar Detektív, 1926/1., 1. o.

¹⁹ Markovich Miklós: A szaklap problémája. Rendőr, 1927/1., 1. o.

²⁰ Uo.

²¹ Rendőr, 1928/31., 1. o.

ha a kormánygépezet meglazulását, meggyöngülését veszi észre. Ezzel az el-lenszenvvel tehát számolni kell."²²

Végső következtetésként azt mondja, a rendőrségnek le kell mondania a népszerűségről, arról, hogy bálványként tiszteljék, ünnepeljék, vagy hálát érezzenek iránta.

„A rendőrnek mindig és mindenütt a szigorú törvénytisztelet és igazságosság élő képviselőjeként kell viselkednie és el kell minden alkalmat és ténykedést kerülnie, mely eziránt csak kételkedést is ébreszthetne bárkiben. Ez a magatartás egyúttal különleges fellépést és öntudatosságot is jelent, eltérőt más közönséges polgárokétól."²³

A szerző szerint ez az öntudat védi majd meg a rendőrt attól a kísértéstől, hogy a népszerűséget hajhássza.

A Magyar Rendőr

Seregszemlénk utolsó állomása a *Magyar Rendőr*. Az OSZK katalógusa szerint 1934-ben indult útjára kettős évfolyamszámozással, tehát az I. évfolyam 1. száma egyúttal a IX. évfolyam 195. száma is.

A lap az 1926 és 1934 között megjelenő *Magyar Detektív* örökösének tekintette magát. (Joggal, hiszen az új orgánumot annak kereteiből és átszervezésével hozták létre.) A szerkesztőbizottság élén *Szemerjay-Kovács Dénes* miniszteri tanácsos állt.

„Ez a lap, melyet most szárnyra bocsátunk, régóta érzett hiányt hivatott pótolni. A magyar rendőrség tisztviselői karának és derék őrszemélyzetének körében mind fokozatosabban tört utat az a lelki és szellemi vágy, hogy hiteltérdemlő forrásból értesüljön a hivatása körébe vágó eseményekről, a testület egyetemét vagy egyes tagjait érdeklő hírekről, a rendőrhivatás legújabb elméleti és gyakorlati problémáiról, csak úgy, mint azokról a célkitűzésekről, melyeket szem előtt tartani és követni kell, ha hivatása színvonalát emelni és fejleszteni akarja. [...] másrészt annak a fájdalmas hiánynak felismeréséből, hogy amíg a rendőrségnél sokkal kisebb fajsúlyú és létszámú közületek is rendelkeznek saját sajtóval, amíg minden nyugati kultúrállam rendőrségének meg van a maga kitünően vezetett és magas színvonalú szaklapja, éppugy mint a magyar rendőrség testvérszervezetének: a m.kir. csendőrség-

²² Uo.

²³ Uo. 2. o.

*nek is, – csupán a magyar rendőri testületnek kell ennek a fontos szellemi és erkölcsi támasztéknak hiányát éreznie.*²⁴

A Rendőrkutya

A magyar sajtó 1935-ös évkönyve szerint ekkor, 1934-ben élte első évfolyamát a *Sziklay János* és *Szász Menyhért* nevével fémjelzett *Rendőrkutya* című lap. Az Országos Magyar Rendőrkutya Egyesület hivatalos lapja évente tízszer jelent meg. Felelős szerkesztője és kiadója *Kotoff Olivér* volt.

*„Egy új és a nagyközönség előtt talán feltűnő című sajtóterméket bocsátunk útjára, mely sajtóorgánumnak az a célja, hogy a nagyközönség körében eddig nem, vagy csak kevésbé ismert dolgokat világítson meg. A rendőrkutya, amely egyesületünk hivatalos lapjának címét viseli, a nagyközönség előtt úgy ismeretes, mint egy csodálatos lény, mely minden bűntényben bámulatos tehetséggel kinyomozza tetteit. Az ilyen beállításon a szakember csak mosolyog, azonban nekünk egyesületnek nem szabad meglegednünk egy mosolygással, nekünk meg kell világítanunk ezt a kérdést, hogy mi is valójában a rendőrkutya. Hogyan lesz a rendőri szolgálatra alkalmas rendőrkutya-fajta ebből, megfelelő kiképzés után rendőrkutya. Ezt a célt szolgálja a most megjelent Rendőrkutya.*²⁵

E lap már azt mutatja, hogy a rétegigényt kielégítő szakmai újságokra is van kereslet. A lap nyomdatechnikailag is fokozatosan fejlődik, fotó kerül a kiadvány borítójára, majd rajzok a belső oldalakra, a harmadik évfolyamban pedig olykor már a szakértői cikkek is fényképpel illusztráltak.

Rendőrök és zszurnaliszták, rendőr zszurnaliszták?

A rendőrség és a sajtó viszonya számos írásban eléggé kiélezett, a rendőrség mindenkinben hibát vél felfedezni, a közönségétől az újságírókig, csak saját magáról nem nyilatkozik elmarasztalón. Az egyes lapok, bár vannak előzményeik, mindig mintha a nulláról indulnának, mindig valamilyen űrt kívánnak betölteni. Legtöbbször nem tudjuk meg, miért nem tudták a lapelődök betöl-

²⁴ Magyar Rendőr, 1934. október 15.

²⁵ Dr. Kubinyi Géza m. kir. rendőrtanácsos, az O.M.R.E. ügyvezető elnöke. Rendőrkutya, 1934/1.

teni hivatásukat, de e tény újra meg újra legitimációs alapot kínál az újabb orgánumok indításához.

A lapok küldetésnyilatkozatait és közléseit tekintve azonban arról sem felelkezhetünk meg, hogy a rendőrségi sajtó esetében atipikus sajtómunkával van dolgunk. A sajtótermékek hozzáférhetősége olykor korlátozott, sok a belső terjesztésű és – ha nem is kizárólag, de – elsősorban a hivatásos állományhoz szóló lap. Erős a sajtó államhatalomtól való függése, amely mind a lapok személyzetében (szerkesztők, újságírók), mind anyagi támogatásában, olykor pedig az előfizetési kötelezettségben is megmutatkozik. A rendészeti ágazat specifikumaiból adódóan a legitím információk állami monopóliumával is számolnunk kell.

Az újságíró függetlenségéről pedig nem beszélhetünk, hiszen őt egzisztenciálisan köti a rendőrség, amelynek hivatásos, ritkább esetben nyugalmazott tisztje. Nincsenek szabadúszók, bedolgozók, legtöbb esetben még a külföldi tudósítók is nemzeti rendőrhivatalok vagy minisztériumok dolgozói (lásd a *Rendőri Lapok*). A „független” nézőpontot az olvasói levelek és cikkek jelentik, olykor a bűnügyi írók novellái, tárcái, elbeszélései, amelyek természetesen rendőrségi szűrőn mennek át. A lapok nem – vagy nem elsősorban – piaci alapon működnek, akkor sem, ha hirdetések kezdettől megjelenhetnek. A rendőrujságíró ritkán válogathat szabadon a szerkesztőségek között, hiszen a vizsgált időszakban alig néhány rendőrségi orgánum működik párhuzamosan, s ha mégis, akkor a szolgálati ágak szerint eltérő profilú (s eltérő rendőrszakmai jártasságot követelő) lapok vannak (például a *Magyar Detektív* vagy a *Csendőrségi Lapok*). A hivatali és magánkezdeményezésű lapok (*Rendőri Lapok* és *Rendőrségi Közlöny*) inkább váltják egymást, semmint versengenének. Az új kezdeményezések nem a régi feladatokat kívánják átvenni elődeiktől (csak részben), hanem új profillal, eltérő vállalásokkal, újító szándékkal lépnek színre. Olykor a rendészet mellé egyéb területek (például közgazdaság, politika) is társulnak (*A Rend*), vagy melléklapok bontanak szárnyat (*Nemzetőr*).

A feszültségek a rendőr és az újságíró közötti viszonyban (mind intern, mind extern perspektívából) állandók.

Összegzés

Zárszóul az összeállítás hiányosságairól illenék szólnom, hiszen az áttekinthetőségből fontos orgánumok kimaradtak: a *Hivatalos rendőri közlöny*, amely egy

ideig (1896) őrizte önállóságát, majd nevet váltva a *Belügyi Közlöny* mellék-lapjává alakult, illetve a *Gellért Ede* szerkesztésében havonta megjelenő szakmai folyóirat, a *Detektív Szemle* (1923–1928). Szintén kimaradt ezúttal az Internationale Kriminalpolizeiliche Kommission (Nemzetközi Bűnügyi Rendőri Bizottság) nemzetközi rendőri összefogást segítő szakmai lapja, az *Internationaler Öffentliche Sicherheit*. Mindazonáltal áttekintésünk talán nem volt haszontalan, s elmondott valamit a második világháború előtti rendőri zsurnalisztika alapjairól.